Имомшиноси

Ҳисса аввал

Яке аз таснифоти

Аллома Насируддин Насир Ҳунзай

Имомшиноси

Ҳисса аввал

Ва Кулла Шаййин Аҳçаййнаау
Фи Имамим Мубин

Яке аз таснифоти
Аллома Насируддин Насир Ҳунзаӣ
Ситараи эмтиёз

Мутарҷим
Профессор Доктор Фақир Муҳаммад Ҳунзаӣ

шоеа карда
Институт фор Спиричуал Виздом энд
Люминус Саенс (ISW&LS)

www.monoreality.org
www.ismaililiterature.com
www.ismaililiterature.org
global-lectures.com

Ситараи имтиёз

Дибоча

Китоби ҳозир баргирифта аз асари гаронмоя ва орифонаи ҳазрати аллома Насируддин Насир Ҳунзаӣ (қаддасаллоҳу сирраҳу) мебошад. Онҷаноб дар тӯли солҳои зиёд чароғи ҳидоятро дар ҳавзаи андешаи исмоилӣ ва имомшиносӣ афрухта, бо осори гаронбаҳои худ мояи равшании дилу ҷон-и ҷӯяндагони ҳақиқат гардидааст.

Ин асар, ки қаблан аз ҷониби ҳазрати доктор Фақир Муҳаммад Ҳунзаӣ соҳиб аз забони урду ба забони форсӣ тарҷума шуда буд, ба хотири осон кардани истифодаи он барои ҷамоати Тоҷикистон, ки бо алифбои форсӣ ошно нестанд, ба алифбои сириллик баргардонда ва танзим карда шудааст. Дар иҷрои ин кор бандаи камтар Наҷмуддин Сафдари бо ҳамкорӣ ҷаноби муҳтарам Давлатманд Акулбеков, таҳти роҳнамоии ҳазрати доктор Фақир Муҳаммад Ҳунзаӣ соҳиб ва муҳтарамма Рашида Ҳунзаӣ соҳиба ба анҷом расид.

Ин нусха бо умеди он таҳия шудааст, ки мавриди қабули ҳазрати Ҳақ, Нур Мавлоно Шоҳ Раҳимулҳусайнӣ Ҳозир Имом(а) қарор гирад ва заминаи рушду густариши маърифат ва шинохти бештар миёни ҷӯяндагони ҳақиқат гардад.

Дар сурати мавҷуд будани ҳар гуна камиву норасоӣ, масъулият бар дӯши мураттибон аст ва умед меравад, ки хонанда ба бузургвории худ онро хоҳад бахшид.

Бо эҳтиром
Наҷмуддин Сафдари

Гулдаста аз банфшаҳои Чапурсен

Ба хизмате Аллома Насируддин Насир Ҳунзаӣ

Ба боғи дин буд чун лолаву ва райҳон Насируддин
Ба рангу буй намоён аст дар бӯстони Насируддин

Лаби лаълаш чӣ ширин аст, ки рух қанд мерезад
Ки ёд орад ба мо аз гавҳари Ямгон Насируддин

Мунаввар шуд дилу ҷонаш зи нури ҳодии даврон
Зи фазли ҳазрати Яздон, мани тобон Насируддин

Суманди калики меронад дар ин майдони раббонӣ
Давонад хуш лигом андар ҳама майдон Насируддин

Ниҳуфта дар мазоқи ӯ ҳамеша шакари ҳикмат
Ки ӯ баҳрест пур аз гавҳар ва марҷон Насируддин

Шароби ишқ менӯшам зи ашъори латифи ӯ
Чунон чун нофаи Тотор зи худ бӯён Насируддин

Чу занбури асал дар бӯстони илм дар тайрон
Ки дорад шаҳд дар ботин ҳама пинҳон Насируддин

Чу мутриби хушнавое дидам мар-ӯро дар саф ёрон
Ба боғу бӯстон чун булбули хушхон Насируддин

Хирад ганҷе буд ӯро суханҳо лаълу ва марҷон
Ки ғаввосӣ кунад дар қулзуми Қуръон Насируддин

Зи файзи нури Мавлоно дилаш монанди хуршед аст
Аз он рӯ менишонам ман миёни ҷон Насируддин

Зи шогирдони ӯ мушфиқ чу булбул нағмаҳо санҷад
Ҳамӣ гӯяд зи сармастӣ эй Ҳасони Насируддин

30/12/85
Аз Исматуллоҳ Мушфиқ
Шаҳри Сабза, Чапурсен,
Гӯҷал, Ҳунзаӣ

Шумор	**Унвон**	**Сафа**
1	Пешгуфтор	1
2	Ҳикмати Қуръонӣ ва васъати маънави Лафзи Имом	4
3	Маънии луғавии Лафзи Имом	7
4	Оё Мумкин Аст, Ки Як Китоби Самовӣ Имом(а) Бошад	9
5	Имоми мубин	12
6	Тасаввури доимияти Имом	14
7	Худо ҳарвақт бо Имом(а) мухотиб аст	16
8	Имом(а) парҳезгорон	17
9	Мартабаи фарзандони руҳонии Имом	19
10	Имом(а) сарчашмаи ҳидоят аст	21
11	Маънии сабр ва тайаққуни имом	22
12	Ҳаммаи ашё дар нури имомат маҳдуданд	23
13	Нури имомат китоби гӯяндаи Худо аст	24

Пешгуфтор

Бисмиллоҳи-р-Раҳмони-р-Раҳим

Сура (33/56)
(Инна Аллähа ВаМалä'икатаhу Йуçаллӯна `Алá Ан-Набийии ۚЙä 'Аййуhä Ал-Лаẕӣна 'Äманӯ Çаллӯ `Алайhи ВаСаллимӯ Таслӣмäан) Аллахумма салли `ала Мухаммад ва али Мухаммад.
(إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ ۚ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا) - ا للهم صل على محمد و آل محمد

1. Ин китобча шомили тавзеҳот ва таъвилоти оятҳое мебошад, ки дар онҳо мавзӯи Имом(а) ва Имомат сареҳан зикр шудааст. Агарчи ботинан ҳеҷ ояте аз оятҳои Қуръон аз мавзӯи Имомат холӣ нест, вале зоҳирӣ аз рӯйи зарурат лозим аст, ки аз чунин оятҳо баҳс шавад.
2. Аз ояти дувоздаҳуми сураи Ёсин (36) маълум мешавад, ки Худои Таборак ва Таоло ҳар чизро ақлӣ, рӯҳӣ ва моддиро дар нури Имоми Акрам маҳдуд ва маҳсур кардааст. Бинобарин, аз усули ҳикмати Қуръон зоҳир мешавад, ки ҷамъи мавзӯъот дар мавзӯи Имомат ва ҷамъи алфоз дар лафзи Имом(а)маҳдуд ва маҳсур мебошанд. Аз ин рӯ, лозим ва зарурӣ буд, ки таъвил ва тавзеҳи ҳамаи он оятҳое, ки дар онҳо лафзи Имом(а) ё Аъима омадааст, якҷо карда шавад.
3. Мӯъминони ҳақиқӣ, ки диди дилшон равшан гардидааст, метавонанд ин ҳақиқатро мушоҳида кунанд, ки аз коинот ва мавҷудот ҳар чиз шаҳодат медиҳад, ки Имом(а) дар дунё зинда ва ҳозир аст ва чизе нест дар зоҳир ва ботин, ки ин шаҳодатро надиҳад.
4. Чун ин иршоди илоҳӣ, ки (ҳар чиз дар нури муқаддаси Имоми Мубин маҳдуд ва маҳсур аст) зоҳир аст, ҳатмист, ки ҳар чиз дар нуронияти Имоми Олимақом рангоранг намояд. Аз ин рӯ, на танҳо дунёи Қуръон ва Ҳадис, балки ҳар чиз аз коинот ва мавҷудот дар нури Имомат рангоранг менамояд.
5. Ба ҳукми ҳадиси (ман арафа нафсаҳ, фақад арафа раббаҳ) агар ин мусаллам аст, ки худшиносӣ муҷиби Худошиносӣ мегардад, шинохти Инсони Комил (яъне Имом алайҳи салом)-ро аз ин шинохт наметавон истисно кард. Чаро ки бидуни шинохти Инсони Комил шинохти худи инсон наметавонад намунаи Худошиносӣ гардад, балки ҳақиқат ин аст, ки аз шинохти ибтидоии Имом(а) худшиносӣ ва аз шинохти ниҳоии ӯ Худошиносӣ ҳосил мегардад.
6. Дар сураи Қасас (28) дар ояти (88) иршоди Бори Таоло омадааст: « **Куллу шай'ин ҳаликун илла ваджҳаху**

   (كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ)

   » (ҳар чиз нобудшаванда аст ба ҷуз чеҳраۥ Худо). Лозим аст бидонем, ки мурод аз рӯи Худо шинохти Ӯст ва шинохти Ӯ ҳақиқате аст, ки дар шинохти Имом(а) ниҳон аст. Чунончи Мавлоно Алӣ алайҳи салом фармудааст: «Ана ваҷҳуллоҳ фи-с-самавоти ва-л-арз» (ман чеҳра (шинохти) Худоям дар осмонҳо ва замин).
7. Чун ин ҳақиқат мусаллам аст, ки шинохти Имоми Олисифат шинохти Худост, шакке нест дар он, ки ҳамаи улуми илоҳӣ низ дар ин шинохт маҷмӯъ аст. Ин сабабест, ки Расули Акрам фармудааст: « Ман мат ва лам я`риф Имом(а) заманеҳ, фақад мат

мийтатан ҷоҳилиятан ва-л-ҷоҳилу фи-н-нор» (Ҳар ки бимирад ва Имоми замони худро нашиносад, маргаш марги ҷоҳилона аст ва ҷойгоҳи ҷоҳил дар оташ аст). Яъне ӯ аз биҳишти илми илоҳӣ маҳрум мегардад.

8. Дини Ислом, ки онро «сиротулмустақим» ё «роҳи рост» мегӯянд, роҳи расидан ба Худои Мутаол аст, ки он чаҳор манзил дорад, ки ба номҳои шариат, тариқат, ҳақиқат ва маърифат маъруф аст. Зоҳир аст, ки аз ин манзилҳо манзили мақсуд ва дараҷаи камол маърифат аст, яъне шинохти Худои Таоло.
9. Омадааст, ки шариат чун шаб аст, тариқат чун нури ситорагон, ҳақиқат чун нури моҳ ва маърифат чун нури офтоб. Пас, ин нури маърифат аст, ки дар равшании он аслият ва ҳақиқати ҳар чиз хуб мушоҳида мешавад.
10. Маънӣ ва мақсади маърифат, шинохт ва яқин якест. Яқин се мартаба дорад: **илму-л-яқин**, **айну-л-яқин** ва **ҳаққу-л-яқин**. Аз ин рӯ, шинохти ибтидоӣ дар илму-л-яқин аст, шинохти миёна дар айну-л-яқин ва шинохти ниҳоӣ дар ҳаққу-л-яқин аст. Тафсири ин маънӣ ин аст, ки маърифати ибтидоии Имоми Мубин дар илмест, ки аз шак ва шубҳа боло ва ба куллӣ яқинӣ аст. Шинохти миёна дар дидор ва мушоҳидаест, ки бо чашми ботин сурат мегирад. Шинохти ниҳоӣ дар он таҷрибаи мӯъҷизаомези рӯҳонист, ки дар он худи мӯъмини ҳақиқӣ дар нури Имом(а) чунон гум мешавад, ки торикӣ ва сияҳии ангишти хурде дар байни ахгарҳо (гум мешавад).
11. Бидуни шинохти Имоми Алайҳи салом шинохти нури Паёмбар (с) мумкин нест ва бидуни шинохти нури Паёмбар (с) шинохти Худо муҳол аст. Чаро ки Имомат дари Нубувват аст ва Нубувват дари Илоҳият.
12. Барои мавҷудоти зинда дараҷаҳои чаҳоргонаи рӯҳ муқаррар шудааст: аввал рӯҳи наботӣ, дуввум рӯҳи ҳайвонӣ, саввум рӯҳи инсонӣ, ва чаҳорум рӯҳи қадсӣ ё рӯҳи қудс. Шинохт ва маърифати Худо дар рӯҳи қадсӣ аст, ки он рӯҳи муборaки Инсони Комил, яъне Имоми Алайҳи Салом мебошад.
13. Агар касе бипурсад, ки агар ин дуруст аст, ки Худошиносӣ дар дидан ва шинохтани рӯҳ, яъне нури Имом(а) аст, пас чаро фармуда шудааст, ки ҳар кас худ, яъне рӯҳи худро шиносад, Парвардигори худро шинохтааст? Ҷавоб ин аст, ки рӯҳи қудсие, ки дар Имом (а) ба ҳадди феъл аст, ҳамон рӯҳ дар мӯъмини ҳақиқӣ ба ҳадди қувват аст. Ба иборати дигар, рӯҳи нахустини мӯъмин аз наботот ҳосил шудааст, рӯҳи дуввум аз ҳайвонот, рӯҳи саввум аз мардум, ва рӯҳи чаҳорум, яъне рӯҳи қудсиро аз Инсони Комил (Имоми Алайҳи Салом) метавон ҳосил кард. Мӯъмини ҳақиқӣ бояд ин рӯҳи охирини худро низ ҳосил намояд ва онро чунонки ҳаст, бишносад.
14. Чунонки мусаллам аст, ки барои инсон чаҳор рӯҳ муқаррар шудааст, ҳамон тавр барои ворид шудани онҳо ба ҷисми инсонӣ низ чаҳор роҳ (мадхал) вуҷуд дорад: рӯҳи наботӣ ва рӯҳи ҳайвонӣ аввал аз роҳи ноф ва баъдан аз роҳи даҳон ворид мешаванд. Рӯҳи инсонӣ ва рӯҳи қудсӣ аввал аз гӯши сар ва сипас аз гӯши ҳуш ворид мешаванд.
15. Чунонки ин муҳол аст, ки бидуни ғизоҳои моддӣ рӯҳи наботӣ ва рӯҳи ҳайвонӣ ба ҷисми инсонӣ ворид шавад, ҳамон тавр ин низ муҳол аст, ки бидуни ғизоҳои рӯҳонӣ, ки суханони илм ва ҳикмат аст, рӯҳи инсонӣ ва рӯҳи қадсӣ ба дил ва мағзи инсон ворид гарданд.
16. Роҳи ҳосил намудани файзҳо ва баракот аз нури муқаддаси Имоми Алайҳи Салом ва офаридани рӯҳи бо маърифат ё рӯҳи қадсӣ дар зоти худ ин аст, ки ба фармоишоти муқаддаси Имоми Замон, ки ба илм ва амал марбут аст, амал карда шавад ва хушнудии ӯ бар ҳар чиз дигар муқаддам дошта шавад.

17. Шарти нахустин аз шартҳои лозим ва асосии Имомшиносӣ ақида аст. Чаро ки ҳар кас ақидааш росих ва дуруст набошад, ҳаргиз наметавонад, ки шинохти Имомро ҳосил кунад. Ва барои ақидаи дуруст лозим аст, ки дар хурдсолӣ муҳити мазҳабӣ умуман дуруст бошад.
18. Шарти дуввуми Имомшиносӣ дӯстӣ ва муҳаббати Имоми Замон аст. Ва муҳаббат номи дигарест барои ақидаи тараққикарда, ва тараққиёти ақида дар итоати Имоми Замон Алайҳи Салом аст.
19. Шарти саввуми Имомшиносӣ ишқи Имоми Замон аст. Ва ишқ номи дигарест барои муҳаббати тараққикарда, ва тараққиёти муҳаббат дар илм ва огоҳӣ аз авсофи зоҳирӣ ва ботинии Имоми Замон Алайҳи Салом аст. Чаро ки касе бар чизе ошиқ шуда наметавонад, то ин ки ҳусну хубии онро набинад ё онро аз касе ростгӯ бишнавад.
20. Чун ишқи Имоми Замон Алайҳи Салом дар дили мӯъмин шуъла занад, худ ӯ бо забони ҳол ва забони қавл мегӯяд, ки аз ин пас пешрафт дар роҳи Имомшиносӣ чӣ гуна мумкин аст.

Ҳосили нукоти зикршудаи боло ин аст, ки бидуни Имомшиносӣ ҳосил кардани мақсади рӯҳонӣ аз мазҳаби исмоилӣ мумкин нест. Ва ҳамаи хубиҳое, ки дар ин мазҳаби муқаддас ҳастанд, ҳамаашон дар шинохти Имом(а) пинҳон аст. Ҳамчунин аз ҳақоиқи зикршудаи боло ин низ зоҳир аст, ки василаи Имомшиносӣ худи Имоми Ҳай ва Ҳозир аст. Аз ин рӯ, бояд, ки итоати мӯъмин холисона барои ӯ бошад.

Чунонки зикр шудааст, ки мӯъминро ишқи Имоми Замон (а) замоне мумкин аст, ки ӯ авсофи ягонаи Имоми Алайҳи Саломро бубинад ё онҳоро аз касе ростгӯ бишнавад. Мақсади таълифи ин китоб ин аст, ки мӯъминони ҳақиқӣ аз илму фазл ва рӯҳонияту нуронияти Имоми Олимақом Алайҳи Салом огоҳ шаванд ва ишқи муқаддаси ӯ ба онҳо ҳосил шавад ва аз он ишқи муқаддас Имомшиносӣ ҳосил гардад.

Дар поён аз даргоҳи Парвардигори Оламиён бо ниёзу эҳтиёҷ илтимос менамоям, ки Зоти Кабир аз фазлу карами бепоёни худ ҳамаи мӯъминон ва мӯъминотро аз давлати лозаволи Имомшиносӣ ғанӣ гардонад! Аз фитнаҳои охирзамон нигоҳ дорад! Аз неъматҳои зоҳирӣ ва ботинӣ баҳраманд созад! Ва аз сарбаландии дунёвӣ ва ухравӣ баҳраҷӯ гардонад! Омин! Ё Раббалъоламин...

Фақат яке аз ғуломони камтарини Имоми Замон алайҳи салом
Насируддин Насири Ҳунзаӣ
Рӯзи чоршанбе 21 Ҷумодиулсонии 1392 ҳ – 2 Августи 1972 м

Ҳикмати Қуръонӣ ва Вусъати Маънавии Лафзи Имом

Лафзи (Имом) дар мақомҳои мухталифи Қуръони Ҳаким дар сиғаҳои воҳид ва ҷамъ маҷмуъан дувоздаҳ бор зикр шудааст. Агар тамоми ин оёти муқаддаса, ки дар он лафзи Имом(а) ва маънӣ ва мақсади он зикр шудааст, аз роҳи ақл ва дониш якҷо мутолиа кунем, яқинан ба хубӣ маълум мегардад, ки Ҳақ Субҳонаҳу ва Таъоло чӣ гуна ва бо чӣ камоли ҷомиъият ҳақоиқи имомшиносиро дар китоби азизи худ баён фармудааст ва чӣ қадар вусъати маънавии бепоёнро дар мавзӯи имомат ҷой додааст. Маълум мегардад, ки ҷаҳони бузурги ҳикмати Қуръонӣ аслан дар ботини мавзӯи имомат воқеъ аст. Чаро ки нури муқаддаси Имом(а) олии сифат ҳақиқати ҳақоиқ аст ва, аз ин рӯ, ҳақоиқи ҷумлаи мавҷудот дар тахти олияи Имом алайҳиссалом ҷамъ мегардад. Бинобар ин, мо мехоҳем, ки ин ҷо тамоми он дувоздаҳ оятро, ки дар маъонӣ ва матолиби онҳо ҳикматҳои бешумор аст, ин ҷо аълотар тавзеҳ диҳем.

Дар сураи Бақара (2) ва дар ояти 124 Парвардигори олам фармудааст:
"Ва из ибталá Иброҳима раббуҳу бикалимátин фа атаммахунна, қāла инни ҷā`илука линнāси имāмā.

(وَإِذِ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ ۖ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا ۖ)

"Ва чун Худованд Иброҳимро озмуд бо калимоте чанд ва ӯ онҳоро ба сар бурд, фармуд: 'Ман туро барои мардум Имом(а) ва пешво қарор мекунам'."
Ин ҷо лозиман бояд суол кард, ки калимоте, ки бо онҳо Худои Таъоло Ҳазрати Иброҳим алайҳиссаломро озмуд, чӣ гуна калимот буд? Низ бояд пурсид, ки оё Ҳазрати Иброҳим (а) пайғамбар буд ё имом? Агар гуфта шавад, ки ӯ бар ҳар ду маротиб фоиз буд, боз суол пайдо мешавад, ки ӯ нахуст пайғамбар буд ё имом? Агар ҷавоб дода шавад, ки нахуст пайғамбар буд, сипас Имом(а) шуд, лозим аст, ки тавзеҳи он карда шавад. Низ ин ҳам пурсиданист, ки чӣ гуна Ҳазрати Иброҳим барои ҳамаи мардумони ҷаҳон Имом(а) шуд, яъне чӣ гуна дар тамоми қораҳои сайёраи замин кори таблиғ ва даъватро анҷом дод, ҳол он ки дар он вақт васоил ва зароити иблоғ маҳдуд буд?

Бояд донист, ки калимоте, ки бо онҳо Ҳазрати Иброҳим алайҳиссалом озмуда шуда буд, асмоъи аъзоми Худои Таъоло буд дар сурати ҳудуди ҷисмонӣ ва рӯҳонӣ. Масалан, дар исм ё калимаи аввал рӯҳонияти Ҳазрати Одам алайҳиссалом буд, дар исми дуюм амсилаи рӯҳонии Ҳазрати Нӯҳ (а), дар исми сеюм аҳволи гузашта ва ояндаи Ҳазрати Иброҳим, дар исми чорум (**амсилаи**) тамоми воқеот ва мӯъҷизоти Ҳазрати Мӯсо, дар исми панҷум (**мисоли**) зиндагии рӯҳонии Ҳазрати Исо алайҳиссалом, дар исми шашум (**амсилаи**) корҳои рӯҳонии азими Ҳазрати Муҳаммад Мустафо ва дар исм ё калимаи ҳафтум (**амсилаи**) мӯъҷизоти рӯҳонии Ҳазрати Қоими Қиёмат алайҳи афзали таҳийят ва салом пинҳон буд. Низ бо ҳар яке аз ин асмо амсилаи рӯҳонии он ҳақоиқ ҳам буд, ки чӣ гуна

Ақли кулл, Нафси кулл, Ҷадд, Фатҳ ва Хиёл ҳамвора ба анбиё ва аиммаи алайҳимуссалом ба тариқи мӯъҷизона таъйид мерасонанд.

Возеҳ аст, ки Худои Таъоло Ҳазрати Иброҳим алайҳиссаломро нахуст аз мансаби ҷалилаи нубувват ва рисолат ва баъдан аз мартабати олияи имомат сарфароз кард. Чаро ки имомати олия чандин маротиб дорад, аз он баъзеи қабл аз нубувват ва баъзеи баъд аз нубувват меояд, то Имом алайҳиссалом ҳасби маслиҳати вақт дар яке аз ин маротиб зуҳур фармояд ва ҳозир бимонад.

Дар тақаррури Ҳазрати Иброҳим (а) аз ҷониби Худои Таъоло барои имомати ҳамаи мардум чандто маънӣ аст: Аввал ин ки ӯ аз замони Ҳазрати Одам то замони худ имоми ҳамаи мардум буд дар маъзӣ, дуюм ин ки дар замони худ имоми ҳамаи мардум буд дар ҳол, сеюм ин ки дар силсилаи авлоди худ имоми ҳамаи мардум буд дар мустақбал. Ҳазрати Иброҳим дар маъзӣ имоми мардум ба ин маънӣ буд, ки рӯҳонияти ӯ дар рӯҳонияти пайғамбарон ва имомони даври Ҳазрати Одам алайҳиссалом ва даври Ҳазрати Нӯҳ (а) ба айни ҳамон тарз шарик ва шомил буд, ба тавре ки рӯҳонияти эшон дар рӯҳонияти ӯ ҳамроз ва ҳамкор буд, ва дар ин маънӣ дар Қуръони Ҳаким омадааст:
Сураи 16, ояти 120:
" Инна Иброҳима кана умматан қанитан лиллаҳи ҳанифан ва лам яку мина л-мушрикин "
(إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ)
"Ҳамоно Иброҳим уммате буд фармонбардори Худо ва ҳаниф, ва ҳаргиз аз мушрикон набудааст."
Маънии уммат ҳам Имом(а) аст, ҳам уммат, ва барои Ҳазрати Иброҳим ҳарду маънӣ дуруст ва мӯвозин аст. Нисбат ба ҳидоят ва раҳнамоӣ Имом(а) буд ва нисбат ба ҷомиъ шудан рӯҳ ва рӯҳонияти ҷумлаи анбиё ва аимма уммате комил буд.

Ҳазрати Иброҳим имоми ҳамаи мардумони ҷаҳон дар вақти худ ба ин маънӣ буд, ки курраи арз ба дувоздаҳ қисмат тақсим кардаанд ва ҳар қисматро ҷазира гӯянд, ки ҷамъ он ҷазоир аст, ва дар ҳар яке аз ин ҷазоир ҳамвора илова бар як ҳуҷҷати шаб ва ҳуҷҷати рӯз сӣ доъӣ ҳам мебошанд, ва аз маркази ҳидоят, хоҳ пайғамбар бошад ё имом, ба ин ҳуҷҷатони дувоздаҳ ҷазоири курраи замин ба тариқи мӯъҷизона ҳидоят мерасад, ва дар ин маънӣ Ҳазрати Иброҳим имоми ҳамаи мардумони ҷаҳон дар вақти худ буд. Магар барои оммаи мардум иқрори ин гуна мӯъҷизоти пайғамбар (с) ва имом (а) мумкин нест, то вақте ки ин мӯъҷизот ва ҳақоиқ дар мушоҳидаи онҳо наояд ва то вақте ки фармонравоии рӯҳоният дар ин ҷаҳон набошад.

Дар Қуръони Ҳаким иршод аст, ки ханнос (шайтони), ки дар сурати ҷиннот ва инсонин ҳар ду аст, дар дили мардумон васваса (хиёлоти бад) меандозад. Пас, агар ин мумкин аст, ки шайтон дар дили ҳамаи мардумони дур ва наздик васваса андозад ва гумроҳ кунад, ҳамоно ин ҳам мумкин аст, ки пайғамбар ва Имом(а) ба мардумони дур ва наздик бидуни ҳеҷ фарқ ҳидоят бирасонанд, чаро ки шайтони мудилл аст, яъне гумроҳкунанда, ва Имом(а) ҳодӣ аст, яъне раҳнамоӣкунанда. Пас, агар қонуни илоҳӣ овози мудилро ба мардум бирасонад ва овози ҳодиро нарасонад, ин аз Худои Таъоло зулми азиме будӣ бар мардум, ва рӯзи қиёмат мардум бар алайҳи Худо ҳуҷҷат истиқрор кардандӣ, ки Ӯ Субҳонаҳу василаи гумроҳӣ ва залолатро ҳамерасонд ва василаи ҳидоятро маҳдуд карда буд. Магар ин мумкин нест, балки ҳақиқат ин аст, ки пайғамбар ва Имом(а) ба ҳуҷҷатони дувоздаҳ ҷазоир доиман

ҳидояти рӯҳонӣ ва нуронӣ мерасонанд, ва ҳуҷҷатон ба василаи доъиёни худ ба мардум ҳидоят мекунанд.

Ҳазрати Иброҳим Имоми ҳамаи мардум дар мустақбал ба ин маънӣ буд, ки ба тавре ки дар зоти олии сифоти ӯ рӯҳонияти мӯъҷизанишони анбиё ва аиммаи замони салф мавҷуд буд, ҳамон тавр рӯҳонияти зиндаи ӯ дар силсилаи авлоди ӯ мавҷуд ва ҳозир буд. Чунон ки дар Қуръони Муқаддас иршод аст, ки Ҳазрати Иброҳим аз Худованди Таъоло хоста буд:
Сураи 26, ояти 84:
" Ваҷ`ал ли лисана сидқин фи ал-ахирин "
(وَاجْعَل لِّي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ)
"Ва барои ман забоне рост дар пасиниён муқаррар кун."
Низ омадааст:
Сураи 43, ояти 28:
" Ва ҷаъала ҳā калиматан бақиятан фи акибиҳи лааллаҳум ярҷи`ун "
(وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ)
"Ва ӯ (яъне Иброҳим) онро (яъне нубувват ва имоматро) калимаи боқӣ қарор дод дар авлоди худ, то мабодо онҳо (ба Худо) бозгарданд."

Ин ҷо аз ояти мазкури боло, ки Ҳазрати Иброҳим (а) нубувват ва имоматро ба сурати як калимаи боқӣ дар авлоди худ қарор дод, яъне мунтақил кард, мазиди тасдиқи ин ҳақиқат мешавад, ки калимоте, ки ба онҳо Худованди Таборак ва Таъоло Ҳазрати Иброҳим (а)-ро озмуда буд, асмоъи зиндаи Ӯ Субҳонаҳу буд, ки дар сурати рӯҳонии анбиё, аимма ва малоика буд.

Пас маълум шуд, ки Иброҳими Халилурраҳмон (а) дар ҳамин маънӣ Имоми ҷамъи аҳли ҷаҳон буд. Чун ин мусаллам аст, ки нури имомат аз як ҷомаи башарият ба ҷомаи дигар мунтақил мешавад ва ҳамвора дар ин ҷаҳон ҳозир ва мавҷуд аст, бояд инро ҳам таслим кард, ки аз ин нури имомат ба ҳамаи ҳуҷҷатони ҷаҳон, ки ба дувоздаҳ ҷазира мунқасим аст, ҳам дар зоҳир ҳам дар ботин ҳидояти таъйидӣ мерасад.

Маънии Луғавии Лафзи Имом

Дар сураи Тавба (9), ояти 12 иршоди Бории Таъоло аст:
" Ва ин накату аймāнаҳум мин баъди аҳдиҳим ва таану фи динikum фақāтилу аимата ал-куфр, иннаҳум ла аймāна лаҳум ла`аллаҳум янтахун."
(وَإِن نَّكَثُوا أَيْمَانَهُم مِّن بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعَنُوا فِي دِينِكُمْ فَقَاتِلُوا أَئِمَّةَ الْكُفْرِ ۙ إِنَّهُمْ لَا أَيْمَانَ لَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَنتَهُونَ)
"Яъне агар эшон савгандҳои худро баъд аз аҳду паймон бишкананд ва дар дини шумо таъна зананд, пас пешвоёни куфрро, ки савганд надоранд, бикушед то магар бозпас оянд."

Аз ин иршоди илоҳӣ зоҳир аст, ки **"аъимма"**, ки ҷамъ **"Имом"** аст, барои сардорон ва пешвоёни куфр низ омадааст. Пас, маълум шуд, ки маънии луғавии Имом(а) сардор ё пешво мебошад ва пешвои гурӯҳе касест, ки муқаддамтарин ва бузургтарини эшон бошад. Масалан, агар гуфта шавад, ки фалон шахс сардори кофирон аст, маънии он ин аст, ки аз ӯ бузургтар кофире нест. Ӯст, ки сабаб ва зарияти куфру кофирӣ аст, ва ӯст, ки масъули ҷумлаи нофармониҳо ва гумроҳиҳо мебошад. Дар баробари ин, агар гуфта шавад, ки фалон шахс сардори мӯъминон аст ва ӯ ба ростӣ сардор аст, мақсади он ин аст, ки аз ӯ бузургтар мӯъмине нест. Ӯст, ки васила ва зарияти ҷумлаи имон ва мӯъминӣ аст, ва ӯст, ки боиси ҷумлаи имондорӣ ва ҳидоят мебошад. Ва чунин шахс Имом(а) Замон алайҳиссалом аст.

Чун аз таълими ин фармони илоҳӣ, агар ин ҳақиқат собит шавад, ки куфр ва кофирӣ низ сардорон дорад ва бидуни эшон густариши зулмати куфр мумкин нест, аз ҷиҳати дигар ин ҳам лозим аст, ки сардорон ва пешвоёни дин ва имон низ ҳамеша дар дунё мавҷуд бошанд. Бидуни ҳузур ва вуҷуди эшон имкон надорад, ки нури дин ва имон дар дунё ҷорӣ ва сорӣ бошад.

Мафҳуми ҳикматангези дигар дар ин ояти карима ин аст, ки бар ҳамаи мусалмонони ҷаҳон воҷиб аст, ки таҳти ҳукми як сардор (Имом) ҳозир ва мавҷуд, муназзам, муттафиқ ва муттаҳид шаванд. Чаро ки иршоди илоҳӣ аст, ки **(Ҳамаи шумо мусалмонон бо сардорони куфр муқотила ва ҷанг кунед)**.
Ва бар ин иршоди илоҳӣ амал кардан мумкин нест, то вақте ки эшонро напазиранд. Агар гуфта шавад, ки имрӯз чунин сардори имонӣ мавҷуд нест, ки ҳамаи мусалмононро муназзам кунад, маънояш ин мешавад, ки Худо (наузубиллоҳ) хоҳ нохоҳ ба анҷоми умуроти муҳол ҳам ҳукм мекунад, ё ин ки ҳукми ҷиҳод танҳо ба аҳди Расулуллоҳ (с) марбут ва маҳдуд аст.
Дар равшании адл ва инсофи Худо фикр кунед, ки чӣ гуна мумкин аст, ки Худои Ҳаким василаи асосии ҷиҳодро, ки як рукни муҳими дини ислом аст, аз миёни мусалмонон бардорад.

Гарчанд ҷиҳоди зоҳирӣ, яъне ҷисмонӣ набошад, ҷиҳоди илмӣ боқист ва зарурати сардор, яъне Имом, барои ҳамаи мусалмонон ба ҳар сурат боқист.

Фикр кунед имрӯз дар бораи забунӣ ва бечорагии мусалмонони ин кураи замин ва бигӯед, ки иллати асосии ин забунӣ чист? Оё шумо метавонед иллате ғайр аз ин нишон диҳед, ки дар аҳди Расули Акрам (с) мусалмонон муттафиқ ва муттаҳид буданд, ва имрӯз мутафарриқ ва мунташир ҳастанд?
Ва дар ин ифтироқ ва интишори эшон садҳо сол гузашт, дар ҳоле ки Парвардигори Олам барои ҳазар ва эҳтиёт аз ин маъсияти хатарнок ба вақт фармуда буд:
Сураи 3, ояти 103:

"وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا"

(ВаАтаçимӯ Бихабли Аллäҳи Җамйäан ВаЛä Тафарракӯ)

"Ва ҳамагӣ ба ресмони Худо даст бизанед ва пароканда нашавед (чаро ки хатар аст, ки дасти шумо аз ин ресмон биафтад)."
Акнун гуноҳи маъсияти фирқабозӣ ва парокандагӣ бар мусалмонон ворид мешавад, ва бар ресмони илоҳӣ ҳеҷ масъулияте нест, ки чаро ҳамаи мусалмононро иҷборан ба як марказ муттаҳид накардааст.
Чаро ки Худованди Олам ин ҷо ин нафармуда, ки эй ресмони ман! Ту ҷамиъи мӯъминон ва мусалмононро ба маърифати зоти худ вобаста дор ва магузор, ки эшон пароканда шаванд. Балки ӯ Субҳонаҳӯ фармудааст, ки эй мусалмонон! Шумо ҳама ба ресмони мустаҳками Худо ба устуворӣ даст бизанед ва пароканда нашавед.

Оё Мумкин Аст, Ки Як Китоби Самовӣ Имом(а) Бошад

Дар сураи Ҳуд (11) ва дар ояти 17 иршоди Бории Таъоло аст:

(Афаман Кӑна `Алá Баййинатин Мин Раббиhи ВаЙатлӱhу Шӑhидун Минhу ВаМин Қаблиhи Китӑбу Мӱсá 'Имӑмӑан ВаРахматан)

(أَفَمَن كَانَ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّهِ وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِّنْهُ وَمِن قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً) – Яъне оё касе, ки аз ҷониби Худованди худ бар далели равшан аст ва дар пайи ӯ меравад гувоҳе аз ӯ, ва қабл аз ӯ китоби Мӯсо (Таврот), ки Имом(а) ва раҳмат буд (барои мардум тасдиқ мекунад, беҳтар аст ё каси дигар**).**

Таълими ин ояти карима ин аст, ки он Ҳазрат (с) аз ҷониби Худованди худ бар далели равшан аст, яъне пайғамбари бар ҳаққи Худост ва Алӣ Муртазо (а), ки ҷузъи ӯст, гувоҳи ҳаққонияти ӯст дар пайи ӯ, ва гувоҳи дигар дар бораи ҳаққонияти ӯ китоби Мӯсо алайҳиссалом (Таврот) аст қабл аз ӯ, ки барои мардум Имом(а) ва раҳмат буд. Ин ҳама ҳақоиқи мусаллама аст, вале саволе дар бораи имомати китоби Мӯсо, яъне Таврот, пайдо мешавад, ки он чӣ гуна Имом(а) буд?

Ҷавоби ин савол ин аст, ки ин аз усули дастури забонии арабӣ аст, ки аҳёнан чизеро ба номи чизе, ки бо он бештар вобаста бошад, бихонанд, масалан, уштуреро, ки барои кашидани бори машкҳои об муқаррар бошад, машк ё машкиза бихонанд. Чунин амсол илова бар забони арабӣ дар забонҳои дигар ҳам ёфта мешавад.

Чунонки аҳли илм аз ин ҳақиқат огоҳанд, ки дар Қуръони Маҷид (сураи 65 ояти 10-11) Ҳазрати Расули Акрам (с) ба номи зикр номида шудааст, ҳол он ки зикр номи Қуръон аст, яъне дар ин маънӣ Расули Акрам (с) ба номи Қуръон номида шудааст ва ин навъи тасмия дуруст аст аз чандин ҷиҳат, ки баъзе аз онҳо зоҳирӣ аст ва баъзе ботинӣ (рӯҳонӣ). Пас собит шуд, ки аз (роҳи таъвил) пешвои рӯҳонӣ (пайғамбар ё имом)-ро китоби самовӣ ва китоби самовиро имоми пешво гуфтан мумкин аст.

Дар тасмияи китоби Мӯсо алайҳиссалом (Таврот) ба номи имом, ҷиҳати дигар ин аст, ки ҳар китоби самовӣ ё илҳомӣ дар асл ба ҳайсияти як нури зинда, яъне рӯҳи илм ва ҳикмат аст ва он дар ҳақиқат рӯҳи Имом(а) аст. Алғараз рӯҳи муқаддаси Мавлоно Ҳорун алайҳиссалом ба сурати китоби рӯҳонӣ бар Ҳазрати Мӯсо ваҳй карда шуда буд ва баъдан Ҳазрати Мӯсо ин ҳолот ва воқеоти рӯҳониро ба забони ибрӣ тарҷумонӣ фармуд ва бар коғаз навишта шуд, вале Тавроти аслӣ дар сурати рӯҳонӣ ва нуронӣ буд, яъне Тавроте, ки ҳақиқӣ буд, аз нури Имом(а) олии сифат ҷудо набуд.
Чунонки дар Қуръони Ҳаким иршоди илоҳӣ аст: сураи 6 ояти 91:

(Қул Ман 'Анзала Ал-Китäба Ал-Лаҙӣ Җä'а БиҺи Мӯсá
Нӯрäан ВаҺудан Лилннäси ۖТаҗ`алӯнаҺу Қарäṭӣса Тубдӯнаҥä ВаТухфӯна Kaćӣрäан)

(قُلْ مَنْ أَنزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَىٰ نُورًا وَهُدًى لِّلنَّاسِ ۖ تَجْعَلُونَهُ قَرَاطِيسَ تُبْدُونَهَا وَتُخْفُونَ كَثِيرًا) – Яъне бигӯ (эй Расул), ки фиристод он чи Мӯсо овард, ки нур ва ҳидоят буд барои мардум? Шумо онро ба сурати коғазҳо (яъне ба сурати таҳририӣ) дармеоред ва баъзе аз онро ошкор месозед ва бештар аз онро пинҳон медоред.**)**

Аз ҳикмати ин ояти муқаддаса маълум мешавад, ки Таврот дар ду сурат мавҷуд буд. Аввалан ва аслан дар сурати нур, мӯъҷизаи нишон, илм ва ҳикмат ва рушду ҳидоят ва рӯҳи муқаддаси ҳамагир ва ҳамарис дар дил ва майнаи Ҳазрати Ҳорун ва Ҳазрати Мӯсо алайҳимуссалом буд, ки аз он ба мусадақ (ҳудон линнос) мӯъҷиза вор ба мардум ҳидоят мерасид. Ин ҳидоят нахуст ба сурати нур ва илҳом бидуни восита ба ҳуҷҷатҳои ҷазоир мерасид ва ҳуҷҷатҳои ҷазоир ба василаи доъиёни худ ба мардум мерасониданд. Ва дигар дар сурати ҷисмонӣ буд, ки кайфияти он аз ояти мазкур зоҳир ва возеҳ аст.

Акнун аз тузеҳ ва тафсил ҳикмати ин ояи муқаддаса ин ҳақиқат собит шуд, ки Таврот дар ҳолати аслӣ ва дар кайфияти нурии худ яқинан Имом(а) буд, ки муроди аз он нури муқаддаси Ҳазрати Мавлоно Ҳорун алайҳиссалом аст. Барои мазиди тасдиқ ва тавсиқи ин ҳақиқат бояд дар ин ояи муқаддаса фикр кард:
сураи 42 ояти 52 **(ВаКаҙалика 'Аӯҳайнä 'Илайка Рӯхäан Мин 'Амринä ۚМä Кунта Тадрӣ Мä Ал-Китäбу ВаЛä Ал-'Ӣмäну ВаЛакин Җа`алнäҺу Нӯрäан НаҺдӣ БиҺи Ман Нашä'у Мин `Ибäдинä)**

(وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا ۚ مَا كُنتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ وَلَٰكِن جَعَلْنَاهُ نُورًا نَّهْدِي بِهِ مَن نَّشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا)
– яъне ва ҳамчунин ба ту (ин китоб) фиристодем (ба сурати) як рӯҳ аз фармон (амр)-и Мо, дар ҳолате ки ту намедонистӣ китоб чист ва (камоли интиҳоӣ)-и имон чист? Лек Мо он (рӯҳ)-ро нуре сохтем, ки ба воситаи он ҳар касро бихоҳем ҳидоят ва раҳнамоӣ мекунем аз бандагони Мо).
Аз ин иршоди илоҳӣ ин ҳақиқат зоҳир аст, ки Қуръони Ҳакӣ ҳам як аслият ва ҳақиқати рӯҳонӣ ва нуронӣ дорад, ки онро нур, пайғамбар ва Имом(а) гӯянд.

Агар касе бо вуҷуди тавзеҳи ин ҳақоиқ ва маъорифи китоби самовӣ ва нур, ки дар равшании Қуръони Ҳаким баён шуд, пурсад, ки чӣ гуна мумкин аст, ки китоби самовӣ дар нур пайғамбар ва Имом(а) бошад? Ҷавоби муфассали ин савол дар равшании ақл ва мантиқ ин аст, ки бубинед, вақте ки шумо номае ба яке аз азизони худ аз маълумоти дил ва мағзи худ менависед, чунин ҳеҷ гоҳ намешавад, ки маълумоте, ки дар нома навиштаед, аз зеҳни шумо хориҷ шуда, дар нома маҳдуд бошад, ба тавре ки як чиз моддӣ чун аз як зарф ба зарфи дигар мегузаронанд, аз зарфи аввал хориҷ шуда, дар зарфи дигар маҳдуд мешавад. Балки маълумоте, ки дар нома навиштаед, била кам ва кост дар дил ва мағзи инсонӣ аст, дар сурати таҳририӣ нест, балки дар сурати маълумоти қалбӣ ва кайфиёти зеҳнӣ аст. Ин баҳс дигараш он аст, ки инсон ба қувваи иродии худ тавонад дар хаёли худ ҳам чизе таҳрир кунад. Аз ин мисол ва далел ин ҳақиқат возеҳ гашт, ки нури мӯъҷиза нишон илм ва ҳикмати Қуръон, ки дар зотҳои муқаддаси Муҳаммад (с) ва Алӣ (а) зоҳир шуда буд, мумкин набуд, ки аз навиштани он коста шавад.

Агар ин ҷо ин савол ҳам бошад, ки Қуръон аз маълумоти пайғамбар (с) ва Имом(а) навишта нест, балки Худои Таоло онро аз Лавҳи Маҳфуз бар он Ҳазрат (с) нозил фармудаст, ҷавобаш ин аст, ки шакке нест, ки Қуръон аз Лавҳи Маҳфуз бар он Ҳазрат (с) нозил шудааст, вале бояд донист, ки чӣ гуна (аз Лавҳи Маҳфуз) нозил шудааст ва Лавҳи Маҳфуз чист? Пас бояд донист, ки Қуръон ба сурати як рӯҳи зинда бар қалби муборакии ҳазрати Акрам (с) нозил гаштааст ва саргузашти нузули Қуръон пур аз асрори рӯҳоният аст, ки бар он мақолаи ҷудогона бояд навишт.
Мухтасар ин ки чизе, ки бар дил нозил мегардад, ба сурати маълумот ва маъқулот нозил мегардад. Агар дил пок аст, доираи ин маълумот ва маъқулот ба тадриҷ васеътар мегардад, то он ки тамоми коинот ва мавҷудотро иҳота мекунад. Бинобарин рӯҳи Қуръон, ки бар ҳазрати Акрам (с) нозил гашта буд, дар зоти акдаси он Ҳазрат ба сурати олами малакут омада буд, яъне он як ҷаҳони зинда ва равшани илм ва ҳикмат ва кашфи ҳақиқат буд, ки мушоҳидот ва таҷриботи онро ҳазрати Анвар (с) дар забони арабӣ таъбир фармуд. Чунончи (он таҷрибот ва шоҳидоти рӯҳонӣ) он Ҳазрат (с) ба сурати таҳририи ҷисмонӣ (бо номи) Қуръони муқаддас тадвин шуд, вале рӯҳ ё нури Қуръон била каму кост дар зоти шарифи он Ҳазрат (с) то даме вопасин мавҷуд аст.

Акнун ин савол, ки боз ин рӯҳ чӣ гуна дар Алӣ Муртазо (а) омад? Ҷавоб ин навишта мешавад, ки ба ҳукми сӯраи 36, ояти 12:
(ВаКулла Шай'ин 'Хҫайнāҳу Фӣ 'Имāмин Мубӣнин)
(وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ)
"Ва ҳар чизро дар Имоме Мубин ҷамъ кардем."
Нури Алӣ, Имом(а) Мубин, Китоби Мубин, Умму-л-китоб ва Лавҳи Маҳфуз аст, ва ҳар чӣ ҳаст, дар ӯст. Ва ғайр аз нури Имом(а) ҳеҷ чиз дигар наметавонад дар мартабаи Лавҳи Маҳфуз бошад, зеро ки агар аз тасаввури лафзии Лавҳ таслим карда шавад, ки Худои Таоло як лавҳи бузург дорад, ки бар он ҳар чиз навишта шудааст, савол пайдо мешавад, ки чӣ гуна мумкин аст, ки дар таҳрири зоҳирӣ ҳама чизҳо маҳдуд бошанд?
Масалан, ақл, шуур, фаҳм, нутқ, тамйиз, хушӣ, андуҳ, ғам, илм, ҳилм ва зиндагӣ. Дар ҳолате ки илова бар чизҳои зикршуда, ақлу нафси фариштагон, ҳамаи ашёи коинот ва мавҷудот, инчунин замона ва аҳволи тағйирпазири он ҳама дар "кулл шайъ" шомил ҳастанд. Пас, маълум шуд, ки Лавҳи Маҳфуз номи нури Имом(а) аст. Ва ин нур бар зоҳир ва ботини мавҷудот муҳит ва ҳовӣ аст, ва ба ҳамин сон, ҳар чиз дар нури Имом(а) аст.

Бояд донист, ки **Ақли кул** қалами зиндаи Худост ва **Нафси кул** лавҳи зиндаи Ӯ. Ҳамчунин бояд донист, ки Ақли кул нури Муҳаммад (с) аст ва Нафси кул нури Алӣ (а) аст. Ва Қуръон ба қалами Ақли кул бар лавҳи Нафси кул дар таҳрири рӯҳонӣ навишта шудааст.
Ҳоло бипурсед, ки таҳрироти рӯҳонӣ, ки бар шахсияти он Ҳазрат (с) мункашиф шуд, ё Қуръон, ки нозил шуд, аз куҷо шуд? Айён аст, ки аз нури Алӣ (а), олии сифот, ки ба номи **Лавҳи Маҳфуз** машҳур аст. Ҳарчанд ки нури он Ҳазрат (с) ба ҳайсияти қалами илоҳӣ буд, вале қалам дар азал ба амри Худо ҳама чизро бар лавҳ навиштааст. Ва акнун ҳар чиз бар Лавҳи Маҳфуз аст.
Ҳамчунин айён аст, ки барои навиштан руҷӯъ ба қалам мекунанд ва барои хондан ба лавҳ. Пас маълум шуд, ки он Ҳазрат (с) аз **Умму-л-китоб** ё **Лавҳи Маҳфуз**, яъне нури Алӣ (а), ҳикмати таҳрироти илоҳиро мушоҳида карда буд. Ва Қуръони муқаддас аз ҳамин ҷо нозил шудааст.

Имоми Мубин

Дар сураи Ҳиҷр (15), ояти (79) иршоди Борӣ аст: **«Фа’нтақамна минҳум ва иннаҳума лабиимомин мубин»**
(فَانتَقَمْنَا مِنْهُمْ وَإِنَّهُمَا لَبِإِمَامٍ مُّبِينٍ)
– Аз онон интиқом гирифтем ва шаҳрҳои он ду қавм (шаҳрҳои табоҳшудаи қавми Лут ва қавми Шуайб) бар шоҳроҳ аст.
Ҷанбаи зоҳирии ин ояти карима марбут ба қавми Лут ва қавми Шуайб ва шаҳрҳои эшон аст, ки эшон дар натиҷаи такзиби Паёмбаронашон дар азоби илоҳӣ ҳалок шуда буданд ва шаҳрҳои ҳарду қавм табоҳу барбод шуда буд. Ва осору нишонҳои табоҳкорӣ ва барбодии шаҳрҳои қавми Лут (Садӯм ва ғайра) ва шаҳри қавми Шуайб (Мадян) бар шоҳроҳи байни Араб ва Шом ҳоло ҳам ба назар мерасад.

Зоҳир аст, ки дар ин оят лафзи **«Имом»** аз лиҳози луғат дар маънии шоҳроҳ омадааст ва дар ин ҳеҷгуна шакке нест, ки лафзи **«Имом»** ба эътибори ҳикмат ҳам маънии шоҳроҳ дорад, яъне **«Сироти мустақим»** ва **«Сабили Худо»**, роҳ. Мутародифоти дигар ҳам дорад, аз қабили мазҳаб, маслак, шариат, тариқат, минҳоҷ ва ғайра. Ва мурод аз ин тамоми алфоз **«Имом»**-и олии сифот аст. Чаро ки аз эътибори дунявӣ ва моддӣ роҳ ва роҳнамо ду чизи ҷудогона аст, вале аз лиҳози динӣ ва рӯҳонӣ нури воҳиди ҳидоят ҳам роҳ аст ва ҳам роҳнамо. Як далели равшани ин ҳақиқат аз Қуръони маҷид ин аст, ки Борӣ таъоло мефармояд: **Сураи 11, ояти 56**: **«Инна раббӣ ало сиротин мустақим»**
(إِنَّ رَبِّي عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ)– Яъне, «Яқинан Парвардигори ман бар роҳе рост аст», яъне Худо ёфта мешавад дар равшании чароғи ҳидоят ва нури маърифат. Ё ба алфози сода бояд гуфт, ки нури муқаддаси Имом(а) ҳамон роҳи рост аст, ки бар он Худо аст ва барои бандагони Худо тасаввури ҳақиқии Ӯ ва низ дидор ва мулоқоту шинохт ва маърифати Ӯ яқинан бар роҳи ин нур аст. Ва ин роҳи нур ҳамвора қоим ва боқӣ аст.

Ҳикмате дигар аз ҳикматҳои ин ояти муқаддаса ин ҳам ҳаст, ки маънии **«Имом(а) Мубин»**, ба тавре ки қаблан зикр шуд, **«Сироти мустақим»** аст, ки роҳи нур аст. Бинобар ин, чун мӯъминони ҳақиқӣ дар роҳи рӯҳоният ва нуронияти **«Имом(а) Мубин»** қадам мезананд, метавонанд аз диди дил мушоҳидаи амсоли осори беҳисоби умами собиқ кунанд, ки дар он мушоҳида аҳволи шаҳрҳои қавми Лут (а) ва қавми Шуайб (а) ҳам шомил аст.

Низ ҳикмате дигар дар ин иршоди илоҳӣ ин аст, ки ба эътибори усули ададӣ адади (як) ба рӯҳонияти Аллоҳ таъоло далолат мекунад ва дар дунболи он адади (ду) аст, ки байни ваҳдат ва касрат аст, яъне адади ду байни ваҳдат ва касрат восита ва васила аст, ва хосияташ ин аст, ки касратро ба ваҳдат қариб меоварад. Пас адади (ду) аз рӯи ҳикмат аз миёни махлуқот ва мавҷудот бар ду мавҷуди азим далолат мекунад, ки дар ду ҷаҳон мартабаи эшон баъд аз Худо аст, ба тавре ки дар аъдод ва шумор мартабаи адади (ду) баъд аз адади (як) аст ва он ду мавҷуди азим ақли кулл ва нафси кулл мебошанд.
Бояд донист, ки ду чиз бузургтарин дар маротиби коинот арш ва курсӣ аст; дар олами илми илоҳӣ қалам ва лавҳ; дар коиноти ваҳдати рубубият ва убудият; дар дунёи ислом Қуръон ва ҳадис; дар ҳудуди ҷисмонӣ нотиқ ва асос (Муҳаммад ва Алӣ); дар доираи ҳастӣ рӯҳоният

ва ҷисмоният; дар мақомот таълим маҷмаъ ал-баҳрайн (яъне дар дарёе бо ҳам омехта); дар арсаи вуҷуд дунё ва охират ва ғайра. Чунончи дар замири тасния **«иннаҳумо»** ишора ба ин чизҳои бузурги оламҳои зикршудаи боло аст, ки бар онҳо адади (ду) ба ҳақиқат итлоқ мегардад.

Пас ин ҳақиқат возеҳ ва равшан шуд, ки **Имом(а) Мубин** номи он шахс аст, ки аз зоти олии сифоташ ҳеҷ ҳақиқате ҷудо ва дур нест.

Тасаввури доимияти Имом

Дар сураи Бани Исроил (17), ояти (71) иршоди Таъоло ин аст:

«Йавма над'у кулла унаасин биимомиҳим» (**يَوْمَ نَدْعُو كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ**) – Яъне, «Рӯзе, ки мо ҳамаи мардумро бо имомашон бихонем».
Бояд дар хотир дошт, ки ин оят аз лиҳози маънои лафзӣ ҳамонанди ояти 2 аз сураи 60 мебошад:
«Қад аълима куллу унаасин машрабаҳум» (**قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَّشْرَبَهُمْ**) – Яъне, «Ҳар қавме обхӯрии худро донист».
Бинобар ин, барои фаҳми ҳикмати ин ояти карима, пеш аз ҳама фаҳмидани маъно ва мазмуни лафзи **«Унаас»** зарур аст. Лафзи **«Унаас»** ҷамъи **«Анис»** аст ва шакли дигари ҷамъаш **«Анасӣ»** мебошад, ки дар Қуръони карим барои гурӯҳҳои хурди мардум зикр шудааст. Масалан, пайравони ҳазрати Мусо (а)-ро **Қавми Мусо** ё **Уммати Мусо** мегӯянд. Ҳамчунин, онҳоро бидуни изофа ва нисбат **Нас** ҳам мегӯянд, аммо ҳамаи мардумро якҷоя **Унаас** намегӯянд, зеро **Унаас** дар Қуръон барои гурӯҳҳои хурдтар омадааст, монанди дувоздаҳ қабилаи қавми ҳазрати Мусо (а).
Бинобар ин, маънӣ чунин аст, ки мардум нисбат ба имоми замон **Унаас** гуфта мешаванд, тавре ки нисбат ба Паёмбар мардумро **Уммат** ё **Қавм** мегӯянд. Азбаски дар давраи ҳар расули Нотиқ чанд Имом(а) ҳастанд, мардуми замони ҳар имомро **Уммат** ё **Қавм** намегӯянд, балки **Унаас** мегӯянд.
Аз ҳақоиқи боло маълум мешавад, ки имоми олии мақом ҳамеша дар байни аҳли дунё мавҷуд ва ҳозир аст. Ин аст, ки дар рӯзи қиёмат Худованди мутаъол дар адолатгоҳи худ мардумро бо имоми замонашон мехонад. Зеро Худованди мутаъол имомро барои аҳли дунё сарчашмаи ҳидоят ва василаи наҷот қарор дода буд, вале мардум ӯро нашинохтанд. Ҳамчунин, Имом (а) аз ҷониби Худо бар аъмоли мардум гувоҳ аст. Аз ин рӯ, Худованди мутаъол дар бораи аъмоли неку бади мардум қазоват нахоҳад кард, то вақте ки Имом (а) дар бораи аъмоли онҳо шаҳодат надиҳад.
Ин усулро бояд донист, ки баъзе аз сифоти Ҳақ субҳонаҳу ва таъоло нисбат ба Паёмбар ва Имом (а) ҳам дахл доранд. Тарзи дарёфти ин гуна сифатҳо чунин аст, ки аввалан бояд сад номи Худои таъолоро бубинем, сипас сад номи Паёмбарро ва баъдан сад номи имомро. Номҳое, ки миёни Худо, Паёмбар ва Имом(а) муштарак ҳастанд, нисбат ба Паёмбар ва Имом(а) ба Худои таъоло мансуб мебошанд.
Масалан, яке аз номҳои сифотии Худо **«Ал-Ҳодӣ»** аст, яъне ҳидояткунанда. Ин ном номи Расули Акрам (с) ҳам ҳаст ва номи имоми Атҳор (а) низ. Пас барои донишмандон равшан аст, ки Худо **Ҳодӣ** ба ин маъност, ки ӯ барои ҳидоят Паёмбарро фиристод. Паёмбар **Ҳодӣ** ба ин маъност, ки ӯ дар вақти худ мардумро ҳидоят кард ва барои ҳидояти мардумони оянда аз оли худ Имом(а) таъйин намуд. Ва кори ҳидоят тавассути Имом(а) такмил шуд.

Номи дигар аз номҳои сифотии Худои таъоло «аш-Шаҳид» аст, яъне гувоҳ. Ва ҳамин ном, номи Паёмбар ва Имом (а) низ мебошад. Маънои он ин аст, ки Худо Паёмбарро ҳамчун

гувоҳ фиристодааст ва Паёмбар (с), ба ҳукми Худо, Имомро ба ҷои худ бар мардум гувоҳ сохтааст.

Пас, гувоҳи мутлақ бар аъмоли мардум Имом(а) бо мақоми олӣ мебошад. Ин аст, ки дар рӯзи қиёмат Худо мардумро бо имоми замонаашон мехонад, зеро Имом(а) гувоҳи аъмоли онҳост.

Худо ҳар вақт бо Имом(а) мухотиб аст

Дар сураи Анбиё (21), ояти 73 Худои таъоло мефармояд:

«Ва ҷаъалноҳум аимматан яхдуна биамрина» (وَجَعَلْنَاهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا) – Яъне, «Мо онҳоро (барои мардумон) имомоне сохтем, ки ба амри Мо мардумро ҳидоят мекарданд».

Аз ҳикмати ин ояти карима ба таври равшан маълум мешавад, ки аиммаи барҳақро Худои таъоло худаш таъйин мекунад ва ин ҳазратҳо мувофиқи ирода ва амри ӯ таъоло мардумро ҳидоят мекунанд. Ҳамчунин аз ин оят ошкор аст, ки барои он ки аиммаи атҳор (а) амру фармони Худои таъолоро ба мардум расонанд, Худои таъоло ҳамеша бо онҳо мухотаб аст.Ин хитоби илоҳиро хоҳ **тафиқи хос** гӯем, хоҳ **ҳидояти нуронӣ**, дар ҳар ҳол амру фармони Худои таъоло мутобиқи замон ва макон ҳамеша нав ба нав ба имомони барҳақ мерасад. Зеро амри Борӣ таъоло махсус ба онҳо аст. Яъне ҳазратҳои аимма аз як тараф амру фармони Худои таъолоро дарёфт мекунанд ва аз тарафи дигар онро ба мардум мерасонанд. Ба ҳамин маънӣ онҳоро **улул-амр** мегӯянд, яъне **соҳибони амр**.

Ҳар донишманде, ки ба вуҷуди Худо қоил аст, бо каме тафаккур метавонад ин ҳақиқатро дарк кунад, ки тибқи қонуни раҳмати илоҳӣ ин асл қатъан номумкин аст, ки Худои раҳмон ва раҳим васила ва сарчашмаи ҳидояти худ (яъне имоми замон)-ро дар ягон замон аз миёни аҳли дунё бардорад. Ҳамчунин, номумкин аст, ки аҳли дунё дар ягон замон аз сарчашмаи ҳидояти илоҳӣ бениёз шаванд. Пас, воҷиб ва лозим аст, ки Имом(а) дар ҳар замона, хоҳ дар давраи нубувват бошад ё дар давраи имомат, бо либоси башарият дар миёни мардум зинда ва ҳозир бошад.

Ошкор аст, ки замоне ки аз ҳазрати Одам (а) то ҳазрати Хотамул-анбиё (с) гузаштааст, онро **давраи нубувват** меноманд. Ва замоне ки аз ҳазрати Хотам (с) то қиёмат мегузарад, онро **давраи имомат** меноманд.
Фарқи байни ин ду замона чунин аст, ки дар давраи нубувват баъзе аз аимма ба амри Худо илова бар вазифаи имомат вазифаи нубувватро низ анҷом медоданд. Аммо дар давраи имомат, ки **давраи қиёмат** аст, аиммаи тоҳирини оли Муҳаммад (с) танҳо он вазифаҳоро иҷро мекунанд, ки ба умури имомат марбут аст.

Имоми парҳезгорон

Дар сураи Фурқон (25), ояти 74 калимаи Имом(а) ба ин шева зикр шудааст: **«Валлазина яқулуна раббано ҳаб лано мин азвоҷино ва зурриётино қуррата аъйунин ваҷъална лилмуттақийна имомо»**
(وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا)
– Яъне, «Ва онҳо ки мегӯянд: Парвардигоро! Бибахш моро хунукии чашм аз ҳамсарони мо ва аз зурриёти мо ва моро Имом(а) барои парҳезгорон муқаррар кун ».

Як ҳикмати барҷастаи ин ояти муқаддас ин аст, ки ин дуо махсусан ба ҳазратҳои Аиммаи Карам (а) тааллуқ дорад. Зеро танҳо Имомон (а) метавонанд дар ҳайсияти фарзандон ва авлоди худ низ Имом(а) бошанд.

Ин ҳақиқат аз ин ояти дуоӣ ошкор мешавад, ки Имом(а) барҳақ на танҳо дар шахсияти ҳозири худ, балки дар фарзандон ва авлодони худ низ Имом(а) аст. Бинобар ин, ақидаи исмоилиён дуруст аст, ки мавлоно Алӣ (а) дар ҷомаи башарият, ҳамчун Имоме ҳозир, дар шахсияти шоҳ Карим ал-Ҳусайнӣ ҳозир ва вуҷуд дорад.

Дар шеваи ҳакимона дар ин ояти мазкур барои аҳли ақл ва дониш зикр шудааст, ки силсилаи имомат поён надорад. Ин маънои онро дорад, ки на танҳо дар гузашта, балки дар ҳол ва оянда низ ҳар Имом(а) мувофиқи ин ояти мазкур аз Парвардигори худ ҳамин дуоро хоҳад кард, ки ӯ, илова бар шахсияти ҳозири худ, дар фарзандон ва наслиояндаи худ низ Имоме барои парҳезгорон хоҳад шуд. Ва бе ҳеҷ поён ҳамин силсила идома хоҳад ёфт. Агар баъд аз замонҳои зиёде умри сайёраи замин ба поён расад, Худои таъоло нури имоматро ба сайёраи дигар мунтақил хоҳад кард, чунончи ибтидо ин нур ба ин сайёра аз сайёраи дигар нозил шуда буд, ки онро **Ҳубути Одам (а)** мегӯянд.

Бояд донист, ки маънои Имом(а) шудани парҳезгорон ин нест, ки қабл аз мавҷудияти Имом(а) парҳезгорон вуҷуд доранд ва баъд аз он Имом(а) пайдо мешавад. Балки маънои он ин аст, ки парҳезгорӣ ва парҳезгорон дар натиҷаи ҳидояти Имом(а) пайдо мешаванд. Ва сипас ба сабаби нисбати Имом(а) ба онҳо, Имомро **Имомулмуттақин** (Имом(а) парҳезгорон) мегӯянд. Ба иборати дигар, чун Имом (а) ҳамеша дар дунё ҳозир аст, натиҷатан парҳезгорон низ вуҷуд доранд ва парҳезгорӣ низ.

Ҳикмати бузурги дигаре дар ин оят дар калимаи **«Зурриёт»** пинҳон аст. Дар калимаи **Зурриёт**, дар ҳақиқат, на танҳо як ҳикмат, балки ҳикматҳои бешумор нуҳуфтааст. Аммо дар ин ҷо кӯтоҳ ва мухтасар баён мекунем. Калимаҳои **Зурриёт** ва **Зарра** аз як реша ҳастанд. Бояд донист, ки байни **Зурриёт** ва **Авлод** фарқи бузург мавҷуд аст. Ин фарқ чунин аст: **Зурриёт** номи он зарраҳои рӯҳ ё нуқтаҳои рӯҳест, ки ҳанӯз дар хун ва ҳуҷайраҳои инсон ҳастанд ва аз марҳилаҳои тавлид нагузаштаанд. **Авлод** бошад, номи он зарраҳоест, ки аз марҳилаҳои тавлид гузаштаанд.
Далели равшани ин ҳақиқат, ки **Зурриёт** номи зарраҳои бешумори ҳаёт ё рӯҳи ҳайвонӣ аст, ки дар хун ва ҳуҷайраҳои ҷисми инсонӣ ҳастанд, дар Қуръон зикр шудааст. Чунончи дар сураи Ёсин (36), ояти 41, Худои таъоло мефармояд:
«Ва оятун лаҳум анно ҳамална зурриятаҳум фи-л-фулкил машҳун»

(وَآيَةٌ لَّهُمْ أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ)
– Яъне, «Ва нишоне барои онҳо ин аст, ки Мо зурриёти онҳоро дар киштии пурбор бардоштем».
Ин маъно дорад, ки мӯъминоне, ки дар вақти тӯфони Нӯҳ (а) дар киштии ӯ савор буданд, дар хуни онҳо зарраҳои ҳаёт (зурриёт) низ вуҷуд доштанд. Ҳамчунин, дар сураи Аъроф (7), ояти 172 гуфта шудааст:
«Ва из ахаза раббука мин банӣ Одама мин зӯҳуриҳим зурриятаҳум»
(وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِن بَنِي آدَمَ مِن ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ)
– Яъне, «Ва он гоҳ, ки Парвардигори ту (эй Муҳаммад) аз пушти фарзандони Одам зурриёти онҳоро гирифт».
Аз ин ояти карима маълум мешавад, ки арвоҳе, ки аз пушти фарзандони Одам гирифта шуда буданд, ҳамаи арвоҳи мардуми ҷаҳонро дар бар мегирифтанд.
Хулосаи ин оятҳо ин аст, ки **Зурриёт** номи он арвоҳи бешуморест, ки дар хун ва ҳуҷайраҳои инсонӣ дар хоби ғофилӣ хобидаанд. Аз байни ин арвоҳ танҳо чандто тавассути тавлид ба сурати авлод зоҳир мешаванд. Дигарон бошанд, ба сурати мавҷҳои рӯҳонӣ, таваҷҷӯҳ, муҳаббат, таълим, дуоҳои хайр ва ғайра ба хешовандон ва бегонگان интиқол меёбанд.
Ин ҳақоиқ дар дуои ҳазратҳои Аиммаи Атҳор низ ёфт мешаванд, ки хунукии чашм (фарзандон) дар назди онҳо ҳам дар сурати ҷисмонӣ ва ҳам дар сурати рӯҳонӣ мумкин аст. Чунончи дар **«Мин азвочино»** (аз ҳамсарони мо) фарзандон, наберагон ва наслҳои оянда, яъне авлоди ҷисмонӣ зикр шудаанд. Аммо дар **«Мин зурриётино»** (аз зурриёти мо), фарзандони рӯҳонӣ дар назар дошта шудаанд.
Ҳамин сабаб аст, ки дуое, ки барои ин навъ хунукии чашм (яъне фарзандон) карда шудааст, дар ҳамсарони ҳазратҳои Аимма шарик нестанд.

Мартабаи фарзандони рӯҳонӣ имом

Дар сураи Қасас (28), ояти (5), лафзи Имом(а) дар сиғаи ҷамъ ба ин тарз зикр шудааст: **«Ва нурииду ан намуна алаллазина истузъифу фил-арзи ва наҷъалаҳум аимматан ва наҷъалаҳуму-л-ворисин»**
(وَنُرِيدُ أَن نَّمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ)
– Яъне мо мехоҳем бар касоне манн гузорем, ки дар замин бечора карда шуда буданд ва онҳоро аимма (пешвоён) қарор диҳем ва онҳоро ворис (ин замин) кунем).

Ояти мазкур зоҳиран дар бораи ҳазрати Мӯсо (а) ва ҳазрати Ҳорун ва фарзандони рӯҳонии онҳо, яъне мӯъминоне ки пайрави онҳо мекарданд, аст. Вале ботинан, ин оят дар бораи ҳамаи имомони барҳақ ва фарзандони рӯҳонии онҳо мебошад.
Хулоса ва натиҷаи ин оят ин аст, ки дар дунё мункирони имоми олии сифот (а) ва пайравони ӯро заиф ва бечора мепиндоранд ва ҳар гуна зулм ва таҷовуз бар онҳо раво мебинанд ва мехоҳанд онҳоро аз саҳнаи ҳастӣ маҳв кунанд. Аммо Худованди олам чунин ниятҳои нопоки мункиронро барбод медиҳад ва бар Имом барҳақ (а) ва пайравони ӯ манн ва эҳсон мекунад. Худованд восоили рушд ва шодии дарахти покизаи имоматро фароҳам месозад ва Имом барҳақ (а) ва фарзандони рӯҳонии ӯро ворисн мулк ва молҳои зоҳирӣ ва ботинӣ, сарварӣ ва пешвоии дин ва дунё мегардонад.

Аз ғӯр ва хӯзи андаке маълум гардад, ки ин ояти карима мӯъминини ҳақиқӣ, яъне фарзандони рӯҳонии Имомро дар мартабаи имомат шомил карда аст ва дар ин шакке нест. Нахуст ин ки агар дар дунё қавме ғолиб ва фотеҳ касеро байни худ ба сардорӣ мунтахаб кунад, ин сардорӣ на танҳо ба ӯ балки ба ҳама қавм тааллуқ дорад. Ба иборати дигар, ҳама қавм сардор аст. Дувум ин ки агар касе ба подшоҳӣ фоиз ва комрон гашта аст, дар ин фавз ва комронӣ аъзо ва аҳбоби ӯ ҳам шариканд. Севум ин ки агар падар подшоҳ аст, писар ҳам ё подшоҳ хоҳад шуд ё бар мансаби бузурге фоиз хоҳад шуд ба шарте ки лоиқ ва фармонбардор бошад.

Савол: Агар ғайримуслиме ба ислом дарояд ва муриди Имом барҳақ (а) шавад, чӣ гуна метавонад фарзанди рӯҳонии Имом(а) бошад, дар ҳоле ки рӯҳи ӯ аз таълимоти ғайриисломӣ шакл гирифтааст?
Ҷавоб:

1. Ӯ метавонад фарзанди рӯҳонии Имом(а) шавад, ҳамон тавр ки Салмони Форсӣ фарзанди рӯҳонии Паёмбар ё Имом(а) гардид, дар ҳоле ки ибтидо ӯ оташпараст буд.
2. Агар ҳавз аз оби ифлос ва нопок пур шуда бошад, онро метавон бо оби поки ҷӯй (наҳр) ба осонӣ тоза кард. Яъне, оби поки ҷӯйро то он замон дар ҳавз ҷорӣ мекунанд, ки оби тоза оби ифлосро аз мӯхра берун карда, танҳо оби пок дар ҳавз боқӣ монад.

3. Тавре ки қаблан зикр шуд, арвоҳ тавассути мавҷҳои рӯҳонӣ, монанди хаёл, таваҷҷӯҳ, муҳаббат, таълим, дуои хайр ва ғайра, ҳам ба хешовандон ва ҳам ба бегонагон интиқол меёбанд. Дар ин амали интиқол, мисли ҳавзе, ки оби пок оби ифлосро берун мекунад ва ҷойи онро мегирад, арвоҳи нек арвоҳи бадро берун намуда, ҷойгузини онҳо мешаванд.
4. Чунончи ин ҳақиқат назди ҳама машҳур аст, ки ҳар инсон дорои се рӯҳ аст ва инсони комил дорои чор рӯҳ. Ин ҳам ҳақиқати инкорнопазир аст, ки ҳар яке аз ин се ё чор рӯҳ аз зарраҳои бешумор иборат аст, ки шумораи онҳоро ҷуз Худо касе намедонад.

Яке аз ин зарраҳои бешумори рӯҳ ба маркази худӣ ва шахсияти инсон таъсир мерасонад ва боқимондаҳо ба он узвҳое, ки ба онҳо вобастаанд, таъсир мекунанд. Аммо ҳар яке аз ин зарраҳо таманно дорад, ки ба марказ ноил шавад.

Ин фурсат ба онҳо тавассути зикр ва ибодат фароҳам мегардад. Яъне вақте зарраи марказии рӯҳ дар натиҷаи зикр ва ибодат дар нури Худо ҳал мешавад, зарраи дигаре, ки ба марказ наздик аст, марказро ишғол мекунад.

Ин силсилаи амал тавассути зикр ва ибодат ҳамеша идома меёбад. Ва ин амал дар истилоҳи сӯфиён ба номи **таҳлили нафс** ё **тазкияи нафс** машҳур аст.

Имом(а) сарчашмаи ҳидоят аст

Дар сураи Қасас (28), ояти (41), иршоди Борӣ чунин аст:
«Ва ҷаъалноҳум аимматан ядъуна илан-наор, ва явмал-қиёматӣ ло юнсарун»
(وَجَعَلْنَاهُمْ أَئِمَّةً يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ ۖ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يُنصَرُونَ)
– Яъне, «Мо онҳоро пешвоёне қарор додем, ки ба сӯйи оташ даъват мекарданд, ва дар рӯзи растохез касе онҳоро ёрӣ надиҳад».

Аз ин фармони илоҳӣ ин ҳикмат ошкор мегардад, ки сарварони кофирон, монанди Фиръавн ва Ҳомон ва монанди онҳо, пешвоёне буданд, ки мардумро ба оташи дӯзах даъват ва роҳнамоӣ мекарданд. Аз ин маълум мешавад, ки ҳарчанд нофармонӣ, гумроҳӣ ва куфр корҳое осонанд, бе роҳбарӣ ва имомат ин корҳо низ ғайриимконанд. Пас чӣ гуна мумкин аст, ки амали душвортаре чун фармонбардорӣ, ҳидоят ва имон бе Имом(а) анҷом шавад?

Ҳамчунин бояд донист, ки агар мувофиқи қонуни қудрат ин зарурӣ бошад, ки ҳамеша шахсе дар миёни мардум ҳузур дошта бошад, ки онҳоро аз роҳи рост гумроҳ карда, ба дӯзах роҳнамоӣ кунад, дар муқобили ин, лозимтар аст, ки дар дунё ҳамеша шахсе бошад, ки мардумро ба сӯи **сироти мустақим** раҳнамоӣ карда, ба биҳишт бирасонад.
Ин шахс ҳамон **Имом замон (а)** аст.

Касеро, ки Парвардигор сарвар куфр мекунад, бедун асбоб намекунад балки ӯро аз ҳар гуна самон таҷаммул, мол, илм ва ҳунар моддӣ ва зоҳирӣ медиҳад ва бо василаи ин асбоб метавонад аз роҳ ҳақ гумроҳ кунад ва ба роҳ ҷаҳаннам раҳнамоӣ кунад, ба таври ки қавли Қуръон аст: Сураи Юнус (10), ояти 88:
«Ва қола Мӯсо раббано иннака атайта фиръавна ва малаъаҳу зинатан ва амволан фил ҳаёти-д-дунё, раббано лиюзиллу ан сабилика»
(وَقَالَ مُوسَىٰ رَبَّنَا إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَأَهُ زِينَةً وَأَمْوَالًا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلُّوا عَن سَبِيلِكَ)
– яъне Мӯсо гуфт: Парвардигоро! Ту ба Фиръавн ва сарварон ӯ самони ороиши ин ҷаҳонӣ ва молҳо додӣ дар зиндагии дунёвӣ, эй Парвардигор, то аз роҳи Ту (мардумро) бероҳ гардонанд). Аз ин лозим ояд, ки Парвардигори олам сарвари имон яъне Имомро ҳам мол ва давлате ато фармояд то ӯ мардумро ба роҳ рост ҳидоят кунад. Чаро ки аз рӯй фитрат мардум ба касе ки ҳеҷ баргу наво надорад намегараванд. Бинобар ин Парвардигори олам Имом барҳақ(а)-ро ба мол ва мулк рӯҳонӣ навохта аст, ки он дар сурати илм ва ҳикмат аст ва бад-ин боис аҳли ақл ва дониш ба ҷаноби Имом барҳақ(а) мегараванд.

Аз ҳикматҳои ояти ۡمـкураи боло ин ҳам аст, ки дар рӯзи растохез, яъне дар даври рӯҳоният, ҳеҷ кас ба сарварони куфр ёрӣ нахоҳад кард. Ва баръакси ин, маълум мешавад, ки сарварони имон ёрӣ хоҳанд ёфт. Яъне дар даври рӯҳоният, аиммаи атҳор ва пайравони онҳо пирӯзӣ, нусрат ва ғолибият хоҳанд ёфт.

Маънии сабр ва тайаққуни имом

Дар сураи Суҷда (32), ояти 24, иршоди Худованд чунин аст
«Ва ҷаъално минҳум аимматан яхдуна биамрина ламмо сабару ва кону биоятина юқинун»
(وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا ۖ وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ)
– Яъне, «Ва Мо аз онҳо имомоне сохтем, ки ба фармони Мо роҳнамоӣ мекарданд, зеро сабр карданд ва ба оёти (муъҷизоти рӯҳонии) Мо яқин доштанд».

Тавзеҳи ин ояти муқаддас ин аст, ки Худованди мутаъол имомонро аз ҷинси Паёмбарон офарид, ки онҳо дар озмоишҳои зоҳирӣ ва ботинӣ сабр ва шикебоӣ ихтиёр карданд.
Озмоишҳои зоҳирие, ки бар Паёмбарон ва имомон мегузаранд, барои ҳама маълуманд. Аммо озмоишҳое, ки ботинӣ ҳастанд ва ба василаи онҳо имомон санҷида мешаванд, бисёр кам касон аз онҳо огоҳанд.
Бояд донист, ки озмоишҳои ботинӣ сирфан озмоишҳои рӯҳонӣ ҳастанд, ки пур аз илм, ҳикмат, рушд ва ҳидоятанд. Фарзанди Имом (а) тавассути ин озмоишҳо марҳила ба марҳила аз ҳудуди дин боло меравад, то он гоҳ ки ба мартабаи имомат ноил шавад.

Аз ин иршоди илоҳӣ ин ҳам ошкор аст, ки Имом барҳақ (а) ба амр ва фармони Худованди мутаъол мардумро ҳидоят мекунад. Яъне, ҳар ҳидояте, ки Имом (а) фармояд, дар асл аз ҷониби Худо аст ва ба ин тарз амр ва фармони Худои таъоло дар дунё ҷорӣ ва сорӣ аст.

Бояд донист, ки ҳидояти дуруст он аст, ки аз амри Худо бошад, зеро танҳо дар он аст, ки роҳнамоии дуруст ба сӯи манзили мақсуд, посухи дуруст ба ҳар саволи мушкил ва ҳалли яқин барои масоили вобаста ба замон ва макон вуҷуд дорад.

Низ бояд донист, ки байни имон ва яқин ба оёти Худованд фарқи бузург вуҷуд дорад. Зеро имон ҳам умумӣ аст ва ҳам хос, вале яқин танҳо хос аст. Бинобар ин, маънии ояти мазкур, ки аиммаи тоҳирин ба оёти Худованд яқин доранд, чунин аст:
Ба аиммаи киром (а) ҳамаи аҳком ва ҳақоиқи **илму-л-яқин**, **айну-л-яқин** ва **ҳаққу-л-яқин** ошкор ва равшан аст ва ҳеҷ ояте аз оёти Худованд бар онҳо пӯшида нест.

Ин ҷумла нукоти ҳақоиқ ба имомшиносӣ вобаста аст, яъне аз ин нукот ва ҳақоиқ танҳо онон баҳра мебаранд, ки ба имомат эътиқод доранд ва ба яке аз манозили имомшиносӣ расидаанд.

Ҳамаи ашё дар нури имомат маҳдуданд

Дар сураи Ясин (36), ояти 12, иршоди Худованди мутаъол чунин аст:
«Инна нахну нуҳйи-л-мато ва нактубу ма қоддаму ва асароҳум, ва кулла шай'in аҳсайноҳу фи имомин мубин»
(إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ ۚ وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ)
– Яъне, «Мо онҳоем, ки мурдагонро зинда мекунем ва амалҳое, ки пеш фиристодаанд ва онҳое, ки баъд гузоштаанд, менависем ва мо ҳар чиз (руҳонӣ ва илмӣ)-ро дар имоми мубин маҳдуд кардаем».

Тавил ин фармон олӣ ин аст ки касеро зинда шудан аз марги ҷоҳилат ва нодонӣ дар руҳ илм ва ҳикмат ва мутаматтиъ шудан аз наъматҳои дунё ва охират он вақт мумкин аст ки ӯ ба шиносоии Имом(а) Мубин расида бошад, чунки Худованд Таборок ва Таъала аввал аз зинда кардани мурдагон зикр менамояд ва аз он баъд аз аъмоли охират ва аёсори дунё ва аз он баъд мефармояд ки ин ҳама чизҳо дар зоти бобаркат Имом(а) Мубин маҷмӯъ аст, пас маълум шуд ки мушоҳидаи ин тамом ҳақоиқ ки чӣ гуна мурда зинда мегардад ва чӣ гуна аз аъмоли охират ва аёсори дунё истифода карда мешавад, дар нур шиносои ва маърифат Имом(а) Мубин мумкин аст. Маънии маҳсур кардани ҳар чиз дар Имом(а) Мубин ин аст ки нур муқаддас Имом(а) Ҳай ва Ҳозир дар сурати ақл кул ва нафс кул ҳар ду ҷаҳониро дар худ маҳдуд ва маҳсур карда аст ва ҳар чиз ҳаст дар ин ҳар ду ҷаҳонӣ аст ва берун аз инҳо ҳеч нест, ва маънии Имом(а) Мубин ҳам Имом(а) зоҳир аст ва ҳам Имом(а) байонкунанда, ва Имом(а) дар ин маънӣ дар ду сурати зоҳир аст ва дар ду сурати байонкунанда, ва он ду сурати ҷисмоният ва нуроният аст, яъне Имом(а) оли мақом зоҳир аст ҳам дар либоси башарӣ ва ҳам дар пайкари нуронӣ, ва байонкунанда аст ҳам дар ҳудуди ҷисмони ва ҳам дар дараҷоти руҳонӣ.

Нури имомат китоби гӯяндаи Худо аст

Дар сураи Ҳаққаф (46) дар ояти (12) иршоди Ҳақ Таъоло аст:
(Ва мин қаблиҳи Китоби Мӯсои Имоман ва Раҳматан ва ҳаза Китобун Мустаҳиқун Лисонан Арабийан Лиунзирал Лазина Заламу ва Башроил Лилмуҳсинин)
(وَمِن قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً ۚ وَهَٰذَا كِتَابٌ مُّصَدِّقٌ لِّسَانًا عَرَبِيًّا لِّيُنذِرَ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَبُشْرَىٰ لِلْمُحْسِنِينَ)
Яъне пеш аз ин Китоби Мӯсӣ пешвоӣ ва раҳмате буд ва ин китоби аст тасдиқкунандаи он ба забони арабӣ, то касонеро ки зулм кардаанд, тарсонад ва барои накӯкорон башорат бошад.

Муминан ҳақиқӣ ро бояд бидонанд ки нур муқаддас ва муборак Ҳазрати Мавлоно Ҳорун алайҳиссалом китоби аслии Ҳазрати Мӯсо алайҳиссалом буд. Чунки китоби сама́вӣ дар сифати ва ҳаёт як нур зинда мебошад ва дар ин маънӣ китоби Мӯсо барои мардум Имом(а) ва раҳмат буд ва баён кардани ин ки чӣ гуна рух муқаддас яъне нур имоми олии мақом китоби сама́вӣ мешавад аз ин қабл дар ин китобча зикр шуда аст.

Дуран студияи китобҳои таъвили мазҳаби Исмоилии барои ин ҳақиқат мешавем ки дар забони илм таъвили Имом(а) ё Асосро китоб гӯянд. Чунки Асос ҳар Расул Нотиқ китоб нуронии ӯст, бинобар ин марод аз (Китоби Мӯсо) Ҳазрати Мавлоно Ҳорун алайҳиссалом аст ки ном нур мубораки ӯ Таврат буд.

Баръакс маънии зикршударо, агар фарз кунем ки қабл аз Қуръон Тавроти зоҳирӣ дар даври худ ҳар ҳолате ки буд барои мардум пешво ва раҳмат буд, маъниаш ин бошад ки таҳрифоте ки Яҳуд дар китоби сама́вии худ карда буданд, дар онҳо ҳам хушнудии Худо, ҳидоят ва раҳмат буд. Вале ин дуруст нест, чунки Тавроте ки дар оятҳои он мардум таҳриф карда бошанд на он метавонад барои мардум Имом(а) ва раҳмат шавад ва на Қуръон тасдиқ мекунад.

Нур Мавлоно Карим

Машриқи анвори Яздон нур Мавлоно Карим
Матлаъи асрори ирфон — нур Мавлоно Карим

Кисвати дигар ҳаме пушид он ёри қадим
Ҷилваҳо бинмуд дар ҷон нур Мавлоно Карим

То ҳамон султони динӣ, имтиҳон аз мо магир
Ҳозири ҳар асру даврон нур Мавлоно Карим

Махзани илми ҳақоиқ, маъдани нуру сафо
Олами асрори Қуръон нур Мавлоно Карим

Чашми дил бикшою барқи рӯйи зебоиш бибин
То шиносӣ ҷону ҷонон нур Мавлоно Карим

Зоҳиран Оли Муҳаммад (с) ҳам зи авлоди Алӣ (а)
Акмалу ашраф з-инсонӣ нур Мавлоно Карим

Роҳбари Ислом, Имоми мо, шаҳи дин, нури Ҳақ
Шоҳи мардон, моҳи хубон нур Мавлоно Карим

Ҳотами рӯҳи сахӣ, ҷону дил, нуру ақл
Масдари акрам ва эҳсон нур Мавлоно Карим

Ҷавҳари рӯҳи муқаддас, гавҳари амри илоҳ
Наибу фарзанди Салмон нур Мавлоно Карим

Урват-ул-вусқо, Китобуллоҳ ва Ҳаблуллоҳ ба ҳақ
Мазҳари ояти Раҳмон нур Мавлоно Карим

Подшоҳи олами дину олии дунёи дил
Таҷдори мулки имон нур Мавлоно Карим

Ахтари бурҷи таҷаммул, моҳи гардунӣ хиёл
Офтоби кавни рахшон нур Мавлоно Карим

Эй насими ҷон, фазои боғи фирдавси барин
Нури рӯи ҳурру ғилмон нур Мавлоно Карим

Баҳри гавҳарзои ҷонҳо, осмони файзбор
Чашмасори оби ҳайвон нур Мавлоно Карим

Ақли кулл у рӯҳи кулл, ҳам Мустафо, ҳам Муртазо
Маҷмаи пайдову пинҳон нур Мавлоно Карим

Юсуфи ҳусни замон, эй шоҳи хубони ҷаҳон
Эй баҳори боғи ризвон нур Мавлоно Карим

Манбаи дарёи раҳмат, машъали илм у адаб
Файзбахши абри найсон нур Мавлоно Карим

Ҳомии дини Муҳаммад (с) дар либоси Муртазо (а)
Кофиронро Тиғи буррон нур Мавлоно Карим

Панҷтанро яктоӣ, эй мақсаду матлуби кулл
Мазҳабу дини муридон нур Мавлоно Карим

Бо умед омад ба даргоҳат насири нотавон
То кунӣ ҳар мушкил осон нур Мавлоно Карим